HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואינה יודעת מה הפילה [א]רבי יהודה סבר זיל בתר רוב חתיכות ורוב חתיכות של ארבע מיני דמים הויין ורבנן סברי זיל בתר רוב חתיכות לא אמרינן: **מתני'** [א]חמשה דמים טמאים באשה האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמזוג בש"א אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי [ב]וב"ה מטהרים [ב]הירוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים [ג]מטהרין אמר רבי מאיר אם אינו מטמא משום כתם מטמא משום משקה רבי יוסי אומר לא כך ולא כך [ד]איזהו אדום כדם המכה שחור כחרת [ה]עמוק מכן טמא [ו]דיהה מכן טהור וכקרן כרכום [ז]כברור שבו וכמימי אדמה מבקעת בית כרם ומיצף מים [ג]וכמזוג [ח]שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני: **גמ'** מנלן דאיכא דם טהור באשה דלמא כל דם דאתי מינה טמא אמר רבי חמא בר יוסף [ד]אמר רבי אושעיא אמר קרא [1]כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דם טהור לדם טמא אלא מעתה בין נגע לנגע הכי נמי בין נגע טמא לנגע טהור [א]וכי תימא ה"נ נגע טהור מי איכא וכי תימא [2]כולו הפך לבן טהור הוא ההוא בוהק מקרי אלא בין נגעי אדם לנגעי בתים ולנגעי בגדים וכולן טמאין הכא נמי בין דם נדה לדם זיבה וכולן טמאין האי מאי בשלמא התם איכא לאפלוגי בנגעי אדם ובפלוגתא דרבי יהושע ורבנן [ה]דתנן [ט]אם בהרת קודם לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק [י]טמא ורבי יהושע אומר כהה ואמר רבה כהה וטהור בנגעי בתים כי הא פלוגתא דר"א בר"ש ורבנן [ו]דתנן ר"א בר"ש אומר לעולם אין הבית טמא [כ]עד שיראה כשני גריסין על שני אבנים בשני כותלים בקרן זוית ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס מ"ט דר"א בר"ש כתיב [3]קיר וכתיב קירות איזהו קיר שהוא כשני קירות הוי אומר זה קרן זוית בנגעי בגדים בפלוגתא דר' יונתן בן אבטולמוס ורבנן [ז]דתניא ר' יונתן בן אבטולמוס אומר מנין לפריחת בגדים שהיא טהורה נאמר [4]קרחת וגבחת בבגדים ונאמר קרחת וגבחת באדם מה להלן פרח בכולו טהור [ל]אף כאן נמי פרח בכולו טהור אלא הכא אי דם טהור ליכא במאי פליגי וממאי דהני טהורין והני טמאין אמר רבי אבהו [ח]דאמר קרא [5]ויראו מואב את המים אדומים כדם למימרא דדם אדום הוא אימא אדום ותו לא א"ר אבהו אמר קרא [6]דמיה [7]דמיה הרי כאן ארבעה והא אנן חמשה תנן [ט]אמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה תניא נמי הכי [י]שחור כחרת עמוק מכן טמא דיהה אפי' ככחול טהור ושחור זה לא מתחלתו הוא משחיר אלא כשנעקר הוא משחיר משל לדם מכה לכשנעקר הוא משחיר: בש"א אף כמימי תלתן: ולית להו לב"ש דמיה דמיה הרי כאן ארבעה אב"א לית להו ואב"א אית להו מי לא א"ר חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה ה"נ מלקא הוא דלקי: וב"ה מטהרין: היינו תנא קמא איכא בינייהו

לתלות

ואינה יודעת מה הפילה. שאבדה החתיכה קודם שבאה לפנינו: **לא אמרינן זיל בתר רוב חתיכות כו'.** דלא סבירא להו רוב חתיכות של ד' מיני דמים ואשמועינן רבי יוחנן לעיל [יח.] בג' מקומות הלכו אחר הרוב ותו לא למעוטי הא רובא דר' יהודה דלר' יהודה דאזיל בתר רובא לא כודאי משוית ליה לשרוף על מגעה את התרומה: **מתני' וקרן כרכום.** כזוית גן שכרכום גדל בו: **וכמימי אדמה.** לקמן מפרש לה לכולהו במתניתין. ל"א כקרן כרכום כנוגה זיו כרכום כמו (שמות לד) כי קרן עור פניו: **וכמזוג.** כיין אדום המזוג במים ואע"ג דקליש אדמימות דיליה טמא: **תלתן.** פנגרי"ג: **וכמימי בשר צלי.** מוהל היוצא ממנו: **אם אינו מטמא משום כתם כו'.** מפרש בגמרא [ע"ב]: **כדם המכה.** מפרש בגמ' [שם]: **כחרת.** איידרמינ"ט: **עמוק מכן.** שעמוק במראה שחרורית כלומר שחור יותר מחרת טמא: **דיהה.** פלד"ש שנדחית מראיתו: **כברור שבו.** שיש עלין ברורין במראה אדמומית יותר מחבריהן. ובגמרא [כ.] מפרש להו: **בית כרם.** מקום ומשם מביא אדמה ונותנה בכלי: **ומציף עליה מים.** כלומר נותן שם מים עד שיהו המים צפין על האדמה: **וכמזוג.** כיצד כגון שני חלקים מים כו': **גמ' אלא מעתה כו' עד וכולן טמאין** לשון קושיא הוא: **בוהק.** לשון לובן שנראה באנשים בחורים [כ] טפות לבנות אחד בפניהם: **בשלמא התם.** גבי נגעים אע"ג דכולהו לטמא איכא לאוקומי קרא דאיירי בפלוגתא דזקן ממרא וסנהדרין שבדורו דכתיב (דברים יז) והאיש אשר יעשה בזדון כגון דמפלגי בנגעי אדם ובפלוגתא דרבי יהושע כו' דקאמר זקן ממרא כחד מינייהו וסנהדרין כחד מינייהו: **אם בהרת קודמת לשער לבן טמא.** דשער לבן מסימני טומאה וכגון שקדמתו בהרת דכתיב (ויקרא יג) והנה נהפך שער לבן בבהרת: **כהה טהור.** הרי הוא כנגע שכהה מראיתו בשבוע של הסגר שהוא סימן טהרה דכתיב (שם) והנה כהה הנגע וגו'. ובשם רבי משה הדרשן שמעתי קיהה כלומר קיהה בדבר ונחלק עליו וכן מצאתי בת"כ [ל] ר' יהושע קיהה וטיהר: שיעור נגע כגריס לאורך ולרוחב: **כשני גריסין על שני אבנים שבקרן זוית.** אחד בכותל זה ואחד בכותל זה: **ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס.** דכשהוא מוטל ארכו על ב' אבנים נמצא בכל אבן גריס על גריס כשיעור נגע ושתי אבנים בעינן דכתיב (שם יד) וחלצו את האבנים: **כתיב קיר.** ומראיהן שפל מן הקיר (שם): **פריחה.** פרחה צרעת בכולהו: **שהיא טהורה.** ואע"פ שלא נאמר אלא באדם (שם יג) ואם פרוח תפרח וגו': **למימרא דדם אדום הוא.** ואלו כולם אדומין הן: **ואימא אדום ותו לא.** האדום שבאדומים דהיינו כדם המכה דמתניתין: **דמיה דמיה.** והיא גלתה את מקור דמיה (שם כ) וטהרה ממקור דמיה (שם יב) הרי ד' מיני אדמומית טמאה בה אבל שלמטה מהן לאו דם הוא: **דיהה מכן אפילו.** הוא שחור ככחול טהור הואיל ואינו שחור כחרת: **לכשנעקר.** מן הגוף לוקה ומשחיר:

לתלות

אמר רבה כיהה וטהור. נראה דרבה גרס דבפרק הפועלים (ב"מ דף פו.) אמר מאן מוכח רבה בר נחמני ואמר טהור פ"ה כיהה שיש לו דין כיהה וקשה דבשלהי נזיר (דף סה:) פריך ולמאה כיהה וטמא והיכי מצי למימר הכי והא כיהה משמע טהור [מ] ועוד דא"כ ר' יהושע לא פליג את"ק ובדוחק י"ל דאדרבי יהושע פריך ומנליה דטהור [נ](ורבינו תם) גריס ור' יהושע קיהה פירוש עמד למנין דקיהה לשון אסיפה כמו (יבמות דף קי:) מקהו אקהייתא בשוקא והשתא פריך התם אימא עמד למנין והביא ראיה לדברי ת"ק מיהו דוחק הוא דא"כ מאי משני אמר קרא לטהרו היכי מוכח מהאי קרא שטיהר דלמא כי היכי דדרשי ליה רבנן דריש נמי רבי יהושע: **רבי** יהושע אומר כיהה. הקשה ר"ת דמאי טעמייהו דרבנן דמטמאי מספיקא נוקי גברא אחזקיה כדקי"ל בפ"ק דחולין (דף י:) דמדאורייתא אזלינן בתר חזקה ורבי יהושע נמי אמאי צריך קרא ובפרק המדיר (כתובות דף עה:) נמי דקאמר לא תימא דלא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופה כלל פירוש דקאמר התם גבי משארסתני נאנסתי לא מפיה אנו חיין אלא הני מילי היכא דאיכא חזקה דממונא אבל היכא דליכא חזקה דממונא אזיל דתנן אם בהרת כו' והשתא מה צריך ראיה על זה דאזיל בתר חזקה ועוד דשאני גבי נגעים דגלי קרא וי"ל דדרך השער להתלבן מחמת הנגע לפיכך נראין הדברים דבהרת קדמה וכן מוכח בתוספתא בפרק יש נוחלין בשער לבן דקתני אמר להן אף שער שחור סוף שבהרתו הפכתו אלמא דדרך השער ללקות מן הבהרת ובהמדיר (שם) דקאמר היכא דליכא חזקה דממונא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופה היינו אפילו דאיכא ריעותא דאי לא אזיל לא הוה מוקי קרא דלטהרו אספק בהרת קדמה דשכיח הרבה ואיכא ריעותא טפי אלא הוה מוקי לה לדרשה אחריתי כרבנן אי נמי מהתם יליף דאזיל בתר חזקת הגוף אע"ג דאיכא ריעותא ור"ת מפרש בע"א ואין להאריך כאן: **מה** להלן פרחה בכולו טהור. מדמדמה פריחה דאדם לפריחת בגדים הא דכתיב (ויקרא יג) וכסתה הצרעת את כל עור הנגע מראשו ועד רגליו אגופו של אדם קאי [ב]אע"ג דפשטיה דקרא משמע דאנגע קאי דאיירי לעיל בנגע שנטמא על ידי שיש בו מחיית בשר חי ועליה קאי וכסתה הצרעת את כל עור הנגע מראשו של נגע עד רגליו כלומר עד סופו אבל הכא משמע דקאי אאדם דומיא דבגד וכן מוכח בכמה מקומות בת"כ ובריש איזהו מקומן (זבחים מט:):

הירוק

מסורת הש"ס

א) [לקמן כא.], ב) עדיות פ"ה מ"ו סנהדרין פז:, ג) שבת עז., ד) סנהדרין פז:, ה) נגעים פ"ד מי"א כתובות עה: ב"מ פו. סנהדרין פז: נזיר סה: ע"ש, ו) נגעים פי"ב מ"ג סנהדרין עא. פז: (ודף קיג), ז) סנהדרין פז: זבחים מט: [ושם איתא ר' נתן], ח) [שבת קח.], ט) [לקמן כ.] חולין מז: סוכה לג:, י) [תוספתא פ"ג ה"ה], כ) בס"א: גיהורים, ל) [תזריע דנגעים פרק ב], מ) וע"ש בתוס' דשם פירשו בענין אחר שיתיישב הך קושיא, נ) נ"ל ורבינו חננאל כך כתבו תוס' ביבמות ובכתובות ובסנהדרין וכתבו בסנהדרין עוד דר"ח לא גריס אומר אלא ר' יהושע קיהה כלומר ר"י הקשה ודקדק בדבר כו' ע"ש,

תורה אור השלם

1. כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יז ח
2. וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת הַנָּגַע כֻּלּוֹ הָפַךְ לָבָן טָהוֹר הוּא: ויקרא יג יג
3. וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבַּיִת שְׁקַעֲרוּרֹת יְרַקְרַקֹּת אוֹ אֲדַמְדַּמֹּת וּמַרְאֵיהֶן שָׁפָל מִן הַקִּיר: ויקרא יד לז
4. וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי הֻכַּבֵּס אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה לֹא הָפַךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינוֹ וְהַנֶּגַע לֹא פָשָׂה טָמֵא הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ פְּחֶתֶת הִוא בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ: ויקרא יג נה
5. וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עַל הַמָּיִם וַיִּרְאוּ מוֹאָב מִנֶּגֶד אֶת הַמַּיִם אֲדֻמִּים כַּדָּם: מלכים ב ג כב
6. וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְיָ וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה מִמְּקֹר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה: ויקרא יב ז
7. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת עֶרְוָתָהּ אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִיא גִּלְּתָה אֶת מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא כ יח

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' וכי תימא הכי נמי נגע טהור. נ"ב עי' שבת דף קלב ע"ב מ"ש שם עה"ג: ב] תוס' ד"ה מה להלן וכו' אע"ג דפשטיה דקרא. נ"ב עי' ערכין יח ע"ב תוס' ד"ה ואבע"א וכה"ז ול"ק שם ודו"ק:

לעזי רש"י

פנגרי"ג [פינוגר"י]. חילבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לתבלין).

איידרמינ"ט [אדרימינ"ט]. חומצה גופריתית

פלדי"ש. חיוור.

תוס' הרא"ש

רבי יהושע אומר כהה. כך גרש"י ופי' דין נגע כהה יש לו וקשה מהא דפריך בסוף נזיר אימא כיהה וטימא והיכי מצי למימר הכי הא כהה טהור הוא. ור"ת גר' ר' יהושע קיהה בקו"ף לשון אסיפה כמו מקהו אקהייתא בשוקא דנהרדעא לשון אסיפה כלומר אסף התלמידים ועמד למנין והשיב תשובות והשתא פריך התם שפיר ואימא עמד למנין והביא ראיה לדברי ת"ק מיהו שינויא דהתם דחיק מאי קא משני אמר קרא לטהרו או לטמאו היכי מוכח מהאי קרא שטיהר דילמא לעולם הביא ראיה לדברי ת"ק וכי היכי דדרש אינהו להאי קרא דריש ליה נמי איהו. הקשה ר"ת מאי טעמא דת"ק דמטמי מספקא נוקי גברא אחזקיה דאמרינן פ"ק דחולין דמוקמי' גברא אחזקתיה ועוד רבנן דפליגי עליה דר' יהושע מאן ניהו ר"ג ור' אליעזר דאשכחן דפליגי עליה לענין חזקות בפ"ק דכתובות גבי ראוה מעוברת וגבי משארסתני נאנסתי ואמרי' עלה בפ' המדיר לא תימא לא אזיל רבי יהושע בתר חזקה כלל אלא כי לא אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא היכא דאיכא חזקה דממונא אבל ליכא חזקה דממונא אזיל בתר חזקה דגופא כדתנן אם בהרת קדמה וכו' והשתא י"ל התם דאיכא חזקה דממונא דמרעא לחזקה דגופא אזיל ר' אליעזר בתר חזקה דגופא הכא דליכא דמרע ליה לכ"ש ועוד ר' יהושע אמאי אצטריך קרא בשילהי נזיר לאשמועינן דטהור תיפוק לי בתר חזקה ואע"ג דאיכא ריעותא דהרי בהרת לפניך הך ריעותא לא חשבינן מדאורייתא אלא מדרבנן להחמיר בקדשים ולתלות במעת

עין משפט נר מצוה

פב א ב מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הל' ז סמג עשין קיא טוש"ע י"ד סימן קפח סעיף א ועי' בטור [וברב אלפס שבועות פ"ג דף רפח.]:
פג ג מיי' שם הל' ו ופ"א מהל' משכב ומושב הל' ח סמג שם טוש"ע שם:
פד ד מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הל"ח:
פה ה ו מיי' שם הל' ט:
פו ז מיי' שם הל' ח:
פז ח מיי' שם הל' י:
פח ט מיי' פ"ב מהל' טומאת צרעת הל' ו:
פט י מיי' שם הל' ט:
צ כ מיי' פי"ד מהלכות טומאת צרעת הלכה ז:
צא ל מיי' שם פי"ב הלכה ח' סמ"ג עשין רל"ד:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוס' הרא"ש (המשך)

לעת. ואומר ר"ת דהכא מיירי בשנזקק לטומאה שמתחלה הוה מצורע מוחלט ונולד בו ספק זה ואח"כ נתרפא מן הראשון דרבנן לא דרשי לקרא ומטמאין מספק כיון דאיכא תרי חזקי דסתרי אהדדי העמד אדם בחזקת טומאה וטמא או העמידנו בחזקת שלא היה בו נגע זה וטהור אבל לר' יהושע דדריש ליה לקרא מטהר אפי' כשנזקק לטומאה. ותימה היכי דייק בפרק המדיר מהכא דר' יהושע אזיל בתר חזקה דגופא היכא דליכא חזקה דממונא שאני הכא דגלי קרא וי"ל דאת"ל דלא אזיל בעלמא בתר חזקה דגופא הוה מוקמינן בדדמי טפי בלא נזקק לטומאה אבל השתא דאזיל בתר חזקה דגופא תו לא צריך קרא אלא היכא דנזקק לטומאה. וקשה לפי' דלא מצינו חזקה כיוצא בזה לטמויי גברא ע"י נגע שנולד בו מספק משום דמוקמינן ליה בחזקת טומאה מן הנגע שנתרפא דאטו אם [א]הטבילה נדה כל טמא בתוך מעת לעת וכי יעמידנו לטמאות חולין ולשרוף קדשים לא מיסתבר כלל למימר הכי כיון שנטהר בודאי מטומאה ראשונה. ועוד מוכיח בהדיא במס' נגעים דבלא נזקקה לטומאה פליגי דקתני גבי פלוגתא דר' יהושע ורבנן כל ספק נגעים טהור חוץ מזה ועוד אחר ואיזה זה מי שהיתה בו בהרת כגריס והסגירו ובסוף שבוע היה בו כסלע ספק שהיא היא ספק שהיא אחרת הבאה תחתיה טמא אלמא דבלא נזקק לטומאה איירי כיון דכיוצא בו טהור בעלמא ועוד דומיא דההיא דהיתה בו בהרת כגריס והסגירו דבשלא נזקק לטומאה איירי שהרי לא הוחלט מעולם הילכך נר' לפרש דבלא נזקק לטומאה איירי והא דמטמו רבנן מספק ולא מוקמי ליה בחזקת טהרה לפי שדרך השער להתלבן מחמת הנגעים כדמוכח בתוספתא פ' יש בשער לבן דקתני אף בשער שחור סוף שהבהרת הופכתו לפי שמחמת החולי ותשות הכח יבש המעיין ונהפך השער ללבן וסימן לדבר שער שיבה הלכך מוכח' מילתא שהבהרת קדמה והא דדייק בכתובות מהכא דר' יהושע אזיל בתר חזקת הגוף צריך לפרש אפי' היכא דאיכא ריעותא כי הכא: מה להלן פרח בכולו טהור. מדמדמי פריחת אדם לפריחת בגדים יש להוכיח דהא דכתיב וכסתה הצרעת את כל עור הנגע מראשו ועד רגליו אכל גופו של כל אדם קאי אע"פ שמשמע מראשו ורגליו אנגע קאי דמיירי לעיל מיניה בנגע שנטמא על ידי שהיה בו מחית בשר חי ומשמע דעליה קאי שאם הלכה לה המחיה וכסתה הצרעת את כל הנגע מראשו של נגע ועד סופו אבל אי אפשר לומר כן כדמוכח בשמעתין דבנגעי בגדים לא שייך מחייה: **אלא** הכא אי דם טהור ליכא במאי פליגי. הק' ה"ר יהודה והא משכחת לה דפליגי בדם לידה בפלוגתא דרב ולוי אם שני מעיינות הם או מעיין אחד ובדם זיבה בפלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע בזב ובזבה שבדקו עצמן יום ראשון ויום שביעי וי"ל משום דמשמע ליה דקרא דבין דם לדם איירי בג' דמים שחלוקין בו זקן ממרא וחכמים וכן בין נגע לנגע וכן בין דין לדין כדאיתא בפרק הנחנקין דאי לא הוו רק ב' דמים בבין דם סגי ומדכתיב לדם משמע עוד שלישי ואי ליכא דם טהור לא משכחת פלוגתא בדם נדה: **אבע"א** לית להו. פי' לית להו ד' דמים דוקא אלא נפקי להו טפי מקראי דאי לית להו כלל דמיה א"כ תיקשי להו לימא אדום ותו לא:

[א] הלשון משובש בכאן ונראה דצ"ל דאטו אם נדה וכל טמא שנפל ספק אם נגעו במת או לא ואח"כ טבלו מטומאה הראשונה הכי נעמידם בחזקת טומאה ודאית לטמאות כו'.